

Moestuin in pot

peter bouwens

LANNOO | FORTE GROEN

Inhoud

Moestuin in pot

Intro in pot	Eetbaar in pot	5	Knolcapucien	Pittig ondergronds	63
Waarom in pot?			Komkommers		
Geen tuin, geen grond, geen tijd		7	Plukken en blijven plukken		65
Voorwaarden	Wat kan en wat niet kan	9	Kool	Koele diversiteit	67
Een tuin van potten			Lampionbes	Perfect in pot	69
Pottentuinontwerp		13	Meloen	Zoet in pot	71
Meer dan alleen potten			Menegi	De allerfijnste uitjes	73
Extra's voor de pottentuin		15	Oca	Exotisch in pot	75
Potten	Materiaal, kleur en voorkeur	17	Oesterblad	De zee in een blaadje	77
Meer mogelijkheden			Oost-Indische kers	Bloem of kruid	79
Bakken, zakken en nog meer...		19	Paprika en pepers	Kleurrijk en pittig	81
Potgrond	Basis voor groei	21	Prei	Parelook als alternatief	83
Duurzaam met potgrond	Compost en hergebruik	23	Prinsessenboontjes	Kleur en smaak	85
Water	Medium voor groei	25	Pronkboon	Boeiend en bloeiend	87
Water geven	Druppel voor druppel	27	Quinoa	Voedzaam én rendement	89
Plantenvoeding			Radijsjes	Snel en kleurrijk	91
Groeien en blijven groeien		29	Rucola	Pittig populair	93
Even zelf doen			Salade mixte	Kant en klaar in pot	95
Meer dan compost alleen		31	Sla	Puur groen	97
Zaaien en opkweken			Snijbiet	Kleur in pot	99
Starten en groeien		33	Tomaat	De pottentuin-favoriet	101
Oogsten en eten			Tuinbonen	Veelzijdige oogst	103
Een beetje avontuur		37	Verveine		
Klimmers in pot	Meer en hogerop	39	Mediterrane geur en smaak		105
Combinaties in pot			Watermeloen		
Samen sterk en dubbel handig		41	Klein voor meer succes		107
Planten kiezen	Klein maar fijn	45	Wortel	Kort en snel	109
Aardappelen			Shiso	Delikaat vers	111
Een indrukwekkende oogst		47	Zonnebloem	Gewoon op maat	113
Aubergines	Mediterraan in pot	49	Kruiden	Noord en zuid	115
Basilicum	Griekse magie	51	Mini-aardbeien	Maximale oogst	117
Courgette	Jong in overvloed	53	Kleinfruit	Bessen en zo	119
Edamame	Uitzonderlijk vers	55	Groot fruit	Boom in pot	121
Eeuwig moes	Jaar rond oogsten	57	Zuidelijk fruit	Vijgen en druiven	123
Erwten	Voorjaar op zijn best	59	Seizoenen	Ritme en geduld	125
Herfstradijs	Kleurrijk ondergronds	61	Besluit	Het plezier van de tuinier	127
			Colofon		128

Intro in pot

Eetbaar in pot

Niet iedereen heeft een tuin en niet iedereen heeft de luxe van een eigen stukje grond. Maar iedereen heeft weleens zin om zelf iets te kweken, en steeds vaker zie je mensen die ernaar verlangen om een stukje voeding zelf te oogsten. En dat kan.

Groenten, fruit en kruiden kun je, mits je te werk gaat met een beetje aandacht, een vleugje handigheid en een stukje ervaring, prima in potten kweken.

In dit verhaal brengen we je snel op de hoogte van hoe je het best kunt starten. Wat je kan of mag verwachten en wat echt niet haalbaar is. Potten, grond, water en een dosis geduld vormen de basis.

In dit boekje gaat de meeste aandacht naar de juiste planten. Want ook al kun je ongeveer alles in potten kweken, niet alle rassen en variëteiten voelen zich ook goed thuis in de beperkte omvang van een pot. We vertrekken dus vanuit de planten zelf en bouwen daar een echte pottentuin omheen.

De mooiste, de lekkerste, maar vooral de succesvolste groenten, vruchten en kruiden brengen we hier samen. Met deze rassen, afgestemd op ons klimaat, geselecteerd op de teelt in pot, heb je de meeste kans om een lekkere en heel eigen en succesvolle oogst waar te maken. Met planten die sneller en compacter groeien, die juist in pot precies die voeding of juist die hoeveelheid water krijgen die ze nodig hebben om zich vlot te ontwikkelen.

Of je nu gewoon wat wilt proberen op je balkon of vensterbank, of grootse plannen hebt als een echte stadsboer op een dakterras zeven hoog, laat je verleiden tot een echte moestuin in pot.

Waarom in pot?

Geen tuin, geen grond, geen tijd

Er zijn heel wat redenen om planten in pot te kweken. De meest voor de hand liggende reden is dat je geen tuin bezit. De definitie van een tuin is 'een stuk grond omgeven door een afsluiting of omheining'. Nu hebben een heleboel mensen wel de ruimte, misschien zelfs de omheining, maar geen grond om de planten in te laten groeien. Soms heb je wel de grond, maar is die door allerlei omstandigheden gewoon niet bruikbaar. Vervuiling of gewoon boordevol stenen en puin. Of misschien zit je toevallig op een binnenplaatsje met een mooie bestrating. Planten in potten kweken is dan een voor de hand liggende oplossing. Zit je op een flat met niet meer dan een balkon of vensterbank, dan is ook daar uiteraard een pot de enige mogelijkheid om zelf iets te kweken. Veel mensen hebben ook gewoon geen tijd om een complete tuin met bomen, struiken, paden en gazon te onderhouden en willen zich gewoon helemaal toeleggen op eetbare planten zonder al die tijdrovende andere bezigheden die bij een echte tuin horen. Ook hier zit de oplossing in een pot.

In een pottentuin kweek je alleen dat wat je zelf kiest. Ook mensen met weinig tijd vinden baat bij een tuin in pot, want je bent uitsluitend met je tuin bezig tijdens de groeimaanden. Geen zorgen in de winter, rustig wachten tot het zachte voorjaar, en na de oogst ruim je alles op voor de winter komt. Een luxemoestuin als het ware.

Voordelen in pot

Bovendien heeft een pottentuin heel wat voordelen. Je kunt potten met planten verplaatsen, schikken en herschikken, en elke plant de juiste plaats in elk seizoen geven, iets wat met planten in volle grond niet lukt. Een plant in pot kun je precies de juiste grondsoort geven. Extra gedraineerd, lekker vochtig, supervoedzaam of een beetje schraal, in pot lukt dat allemaal. Bovendien regel je in pot zelf hoeveel water elke plant krijgt en kun je dus elke plant op maat verzorgen. Een moestuin in pot kun je tijdens de zomer uitbreiden en voor de winter maak je je pottentuin een heel stuk kleiner, precies op maat van je interesse op dat ogenblik.

Meer mogelijkheden

Bakken, zakken en nog meer...

De pottentuin zit de laatste jaren behoorlijk in de lift en met steeds meer mensen die zich eraan wagen, zie je ook steeds vaker allerlei originele initiatieven. Maar hoever kan en mag je gaan en wat is er allemaal mogelijk met planten in pot?

Planten hebben in feite geen minimale hoeveelheid grond nodig. Je zou zelfs gewoon op water kunnen telen, maar zoiets vraagt een vrij precieze technische behandeling. Een kleine hoeveelheid potgrond met daarin grote planten betekent dat je veel of vaak water en extra voeding zult moeten geven en vooral in de zomermaanden heel alert zult moeten blijven. Het is natuurlijk niet handig wanneer je pottenmoestuin midden in de zomer twee tot drie keer per dag water nodig heeft. Een pot of schaaldiepte van 5-7 cm is minimaal vereist, en dan nog enkel voor ondiep wortelende teelten als radijs, aardbeien en sla. Je kunt dat ondiepe compenseren door in de breedte te werken met bakken van 50 cm breed en lang of meer. Maar de verdamping blijft met zo'n verhouding zeer hoog en de buffer wat betreft vocht en voeding heel klein.

Aan de andere kant is er geen maximum voor de omvang van potten en bakken. De populaire groeizakken zijn als Big Bags beschikbaar tot 1 x 1 m. Wanneer je die tot de helft vult, beschik je met 50 cm hoogte over een grondvolume van een halve kubieke meter. Dat is eigenlijk voor de meeste planten vergelijkbaar met teelt in de volle grond. Ideaal dus voor tomaten, pepers, courgettes, kolen en aardappels. Ruim voldoende om enkele dagen water geven te overbruggen en de meeste voedingsstoffen voor een seizoen op te slaan.

Hoge planten, klimmende bonen en pompoenen willen graag nog wat meer buffer en diepte. Dus indien mogelijk meer dan 50 cm tot 1 m. Bomen en struiken zijn alleen blij wanneer je meer dan 50 cm diep en/of breed gaat.

Het belangrijkste is dat je de omvang van je bakken afstemt op de omvang van het wortelgestel van je planten. In kleine en/of ondiepe potten zet je bij voorkeur lage, brede planten of variëteiten. Hoe groter het beschikbare grondvolume, hoe makkelijker je 'gewone' rassen en soorten kunt gebruiken. Maar kijk naar wat je beschikbaar hebt aan materiaal en probeer vooral op een creatieve manier om te gaan met de pottentuin.

Potgrond

Basis voor groei

Potgrond is de basis voor het succes van je moestuin in pot. Planten in pot zijn helemaal aangewezen op wat ze binnen de beperkte omvang van die pot aan groeimedium vinden. Die grond buffert vocht en voeding, en vormt het houvast voor het belangrijke ondergrondse deel van de plant.

Bezuinig dus niet op potgrond. Gelukkig is er een ruime keuze. Meestal zijn potgronden iets te veel opgebouwd uit pure turf en meststoffen, en is de kwaliteit van buitenaf moeilijk te beoordelen. Maar vaak merk je al bij het openmaken van zo'n grote plastic zak of het een bruikbaar groeisubstraat is. Zitten er nog grove stukken in of is het mengsel mooi verdeeld? Voelt de grond kruimelig aan of kleeft alles nat aan elkaar? Zit er structuur in de grond of is hij erg onregelmatig van opbouw?

Let op voor supergoedkoop en zoek een goede middelmaat. Er is ook speciale potgrond voor groenten en het is zelfs mogelijk om de complete zakken met potgrond te gebruiken. Gewoon zo'n zak op de grond leggen, opensnijden en daarin je groenten kweken.

Je kunt potgrond makkelijk 'verbeteren'. Meng er gewoon extra grof zand, wat gemalen klei en goede compost of organische voeding doorheen om een betere kwaliteit te krijgen. Je krijgt zo een mooiere structuur en een rijkere, gevarieerdere voedingstoestand.

Je kunt je potgrond lichter maken door geëxpandeerde kleikorrels of vermiculiet toe te voegen. Meer vocht vasthouden lukt met het toevoegen van klei. Je kunt er ook voor kiezen om je potgrond helemaal zelf samen te stellen. Daar zijn tientallen formules voor. Mijn persoonlijke voorkeur gaat uit naar een mengsel van ongeveer de helft compost, de helft kokosvezels, aangevuld met 5% gekorrelde klei, 5% gewassen grof rivierzand, 2% dolomietkalk, 2% gedroogde zeewier en 1% organische plantaardige basisplantenvoeding.

Wanneer je zelf je potgrond samenstelt of je aangekochte grond aanvult, kun je je grond voor elke specifieke teelt aanpassen. Meer voeding en vocht voor veeleisende planten, betere drainage en soberder voor kruiden, meer humus en minder kalk voor zuurminnende planten. Zo stel je voor elke plant 'potgrond op maat' samen.

Basilicum

Griekse magie

Een van de belangrijkste voordelen van planten in pot is dat je ze precies kunt geven wat ze willen om optimaal te groeien. En wanneer ze eenmaal mooi uitgegroeid zijn, kun je er ook maximaal van genieten, gewoon door ze dichtbij te brengen.

Basilicum is een mooi voorbeeld van een plant met hoge eisen. Zo moet je met dit 'koninklijke' kruid zeker niet te vroeg starten. Wie over de extra warmte van glas beschikt, kan begin mei zaaien. Buiten lukt dat pas eind mei, begin juni. Door zo laat in het seizoen te zaaien heb je volop warmte beschikbaar die voor de snelle groei en het sterke aroma van de planten noodzakelijk is. Wil je vroeger in het seizoen van de fijne geur genieten, koop dan half tot eind mei jonge planten bij een kwekerij.

Basilicum wil zowel in volle grond als in pot rijke, voedzame grond en regelmatig extra voeding. Verpot jonge zaailingen naar een pot van 5 cm, enkele weken later een van 10 cm, vervolgens naar 15 cm en ten slotte naar een van 20 cm. Bij elke verpotbeurt geef je rijke potgrond of pure voedzame compost. Niet alleen voeding, ook vocht mag je royaal toedienen, bij voorkeur op een schotel onder de pot. Zorg wel dat de planten al dat vocht opgebruikt hebben voor je weer water geeft.

Alle variëteiten van basilicum groeien goed in pot, maar probeer zeker de compacte struikvormen, die zich mooi breed en groot kunnen ontwikkelen in de beperkte wortelruimte van een pot.

Ook dan is er nog keuze genoeg: de hypercompacte en kleinbladige 'Pistou', de mooie, iets bredere Griekse *Ocimum minimum*, nog iets groter blad bij de kruidig geurige 'Spicy Globe' of de fijne aromatische bloemengeur van 'Medinette'. Stuk voor stuk planten met een hoge aaibaarheidsfactor, planten om dichtbij te zetten en dagelijks aan te raken en zo van hun bijzondere geur te genieten.

rassenkeuze: Grieks basilicum, 'Pistou', 'Spicy Globe'

potmaat: laat de potten meegroeien met de planten, start met 5 cm en laat uitgroeien tot 20 cm

potgrond: rijke potgrond, regelmatig extra plantenvoeding

opkweek: zaaien in mei

moeilijkheidsgraad: veel aandacht en regelmatig extra voeding en water

Courgette

Jong in overvloed

In de moestuin is de courgette de laatste jaren uitgegroeid tot een van de populairste groenten om zelf te kweken. De makkelijke teelt en de indrukwekkende, langdurige oogst zal daar wel iets mee te maken hebben. Maar is een plant met zo'n groeikracht en omvang ook in de pottuin haalbaar? Gelukkig wel. Uiteraard vraagt de teelt van zo'n omvangrijke plant ook extra aandacht.

Zaai courgettes eind april, begin mei binnen op de vensterbank. Stop twee zaadjes in een potje van 9 cm met potgrond en wacht rustig tot een week later de grote kiembladen tevoorschijn komen. Zet de jonge plant op een koele en lichte plaats, zodat de eerste echte bladeren zich mooi ontwikkelen. Half mei kun je buiten uitplanten. Wanneer beide zaden uitgegroeid zijn tot een jonge plant, haal je eentje voorzichtig uit de grond. Die plant je apart.

Een gulzige en omvangrijke plant als de courgette vraagt extra groeiruimte. Zet de jonge planten meteen in een pot, bak of groeizak van minstens 40-50 cm. Geef even flink water, zodat de planten aan hun uitgebreide groei- en bloeiproces kunnen beginnen. Na de eerste reeks bladeren verschijnen al snel de opvallend grote, gele bloemen, waarvan de vrouwelijke exemplaren binnen enkele dagen zullen veranderen in een jonge vrucht.

Het is erg belangrijk om de vruchten van de courgette jong te oogsten. Een lengte van 15 cm is ruim voldoende, en op die grootte zijn de vruchten het lekkerst. Het oogsten van de jonge vruchten stimuleert de plant om nieuwe vruchten te vormen. Tegelijk houdt je zo de planten vitaal en groeikrchtig. Zorg voor voldoende water door een schaal onder de planten te zetten, zodat ze zeker op warme dagen niets tekortkomen.

rassenkeuze: vrijwel alle rassen zijn geschikt, 'Bush Baby' is een grijs gestreepte variëteit voor pot

potmaat: 40-50 cm

potgrond: potgrond + voedingrijke compost

opkweek: binnen voorzaaien eind april, buiten rechtstreeks zaaien eind mei

moeilijkheidsgraad: makkelijk

Edamame

Uitzonderlijk vers

Bij elke teelt in pot moet je jezelf de vraag stellen waarom je juist die groente of plant wilt kweken. Je kiest uiteraard voor smaak, het unieke van vers, voor opbrengst of bijzondere voedingswaarde. En je kiest voor producten die je niet zomaar even in de supermarkt op de hoek van de straat kunt kopen.

Edamame is zo'n plant of groente. Edamame is de verse vorm van soja. In tegenstelling tot producten op basis van gedroogde soja, heeft edamame volop smaak. En de planten zijn verrassend eenvoudig hier bij ons en dus ook in pot te kweken. Sojabonen willen om te kiemen graag nog iets meer warmte dan gewone bonen. Dus start niet voor eind mei of zaai binnen in april/begin mei in pot en houd die potten nog enkele weken warm binnen of afgedekt met folie om een kaseffect te krijgen.

Zaai twee bonen in een pot van 15 cm. Soja kiemt na een dag of tien en verder is er geen werk aan. Wanneer de planten eind augustus vol bonen hangen, is het vaak wel nodig om er een steunstok bij te zetten. Oogst de dikke net nog groene peulen. Kook die in hun geheel 7 minuten. Spoel ze af met koud water en serveer de lauwe peulen in een schaaltje. Om te eten neem je de peulen in je hand, brengt ze naar je mond, en met een beetje handigheid duw je de dopboontjes eruit en eet ze op. De peulen zijn niet eetbaar.

Edamame wordt in Japan als een traditioneel hapje geserveerd, tien versgekookte peulen per persoon. Een pot met twee planten geeft dus genoeg opbrengst om vier personen eenmaal van een maaltje te voorzien. Edamame heeft een unieke smaak ergens tussen doperwten en pinda's in. En... edamame heeft de hoogste voedingswaarde van alle groenten.

rassenkeuze: kies voor vroege, lage rassen zoals 'Pearl' en wat hogere zoals 'Butterbean' en 'Early Hakucho' voor een wat latere oogst
potmaat: 2 bonen in een pot van 15 cm
potgrond: standaard, compost
opweek: zaaien april (beschut) of eind mei, juni (buiten)
moeilijkheidsgraad: makkelijk

Eeuwig moes

Jaar rond oogsten

De meeste planten in de moestuin zijn eenjarig. Ze worden opgekweekt uit zaad dat in het voorjaar in de grond gaat en tegen de zomer of het najaar vormen ze oogstbare vruchten, wortels of bladeren. Volgend voorjaar start je opnieuw. Een klein aantal planten in de moestuin is vast of meerjarig. Asperges, artisjokken en zeekool zijn enkele voorbeelden. De opvallendste en bruikbaarste voor teelt in pot is eeuwig moes.

De naam geeft meteen al aan waar het om gaat. De plant vormt bladeren en doet dat het jaar rond, jaar voor jaar. Eeuwig moes is een bladkool die enkele generaties geselecteerd werd op winterhardheid, bladvorming en meerjarigheid. Alle andere kolen vormen na zes tot twaalf maanden bloemen en zaden om zo voor nieuwe planten te kunnen zorgen. Eeuwig moes bloeit niet en vormt geen zaad en wordt uitsluitend vermeerderd door stek.

Dat lukt het best in de nazomer. Neem een stek van 30 cm lang, haal de onderste bladeren weg en stop de stek voor drie vierde in de grond. Het koele en natte najaar zorgt voor de rest. Tegen het voorjaar is de plant beworteld en groeit dan sterk en breed uit.

Je begint dus met een stek of een jonge plant die je liefst meteen flink wat ruimte geeft. Minimaal een pot, bak of zak van 30 cm wanneer je wilt dat de plant zich fors ontwikkelt. Een paar maanden later is de plant soms meer dan 50-75 cm hoog en breed gegroeid, dus geef de plant de ruimte. Met het oogsten van de jonge toppen zal de plant nog meer vertakken en af en toe snoeien en vormen maakt dat je alles onder controle houdt. Volle zon is geen noodzaak, halfschaduw is prima. Regelmatig extra vocht en voeding horen er wel bij. Vorst of kou vormt nauwelijks een probleem, alleen bij extreme vorst zullen de bladeren afvallen. In het voorjaar verschijnen dan nieuwe bladeren op de overgebleven stengels.

De bladeren hebben een zachte koolsmaak, enigszins bitter en een beetje nootachtig. Ideaal voor salades of winterse soepen en stampot.

rassenkeuze: er is een groene en een bontbladige variant

potmaat: pot, bak of zak van 30 cm, groter mag ook.

potgrond: compostrijk, extra plantenvoeding

opkweek: stekken in september-oktober

moeilijkheidsgraad: heel makkelijk

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

www.forteuitgevers.nl

Voor meer informatie over de boeken van Forte Uitgevers.

Tekst, fotografie en vormgeving: Peter Bauwens

www.denieuwetuin.be

Opmaak: Bananas.net

Als u opmerkingen of vragen hebt, dan kunt u contact opnemen met onze redactie:
redactielifestyle@lannoo.com

© Uitgeverij Lannoo nv en Forte Uitgevers bv, 2015

D/2015/45/177 – NUR 420-424

ISBN: 978 90 774 3709 4

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.